

Newsletter analityczny nr 21 (3–15.02.2015)

Program „Bezpieczeństwo Energetyczne i Polityka Klimatyczna” Ośrodka Analiz Politologicznych Uniwersytetu Warszawskiego

Najważniejsze wydarzenia dotyczące bezpieczeństwa energetycznego i klimatu 3–16 lutego 2015r.

W minionych dwóch tygodniach media interesowały się tematyką debaty nad kształtem projektowanej unii energetycznej oraz planami konsolidacji polskiego sektora energetycznego.

Komentarz:

6 lutego w Rydze odbyła się konferencja na temat Unii Energetycznej, której ostateczny kształt ma być przyjęty na Szczycie Rady Europejskiej w dniach 19-20 marca br. Nie znamy jeszcze żadnych szczegółów, ale pojawiające się szczątkowe informacje wskazują na to, że wspólnota będzie kładła nacisk między innymi na dekarbonizację gospodarki i zmniejszenie popytu na energię. Niemal pewne jest także to, że idea wspólnych zakupów gazu zgłaszana przez premiera Donalda Tuska w 2014 roku nie znajdzie swojego miejsca w rozwiązaniach strukturalnych przedstawionych Radzie Europejskiej. W rezultacie premier Ewa Kopacz znów stanie przed koniecznością podjęcia decyzji w sprawie, która budzi wiele kontrowersji. Przed wyrobieniem własnego zdania na ten temat warto odpowiedzieć sobie na dwa pytania. Po pierwsze, czy Polska może wprowadzić politykę dekarbonizacji gospodarki? Po drugie, jakie zapisy w zamian za zgodę na dekarbonizację powinny znaleźć się w Unii Energetycznej?

Po pierwsze, ze względu na fakt, że Polska nadal jest w początkowej fazie prac nad strategią „Polityka Energetyczna Polski do roku 2050”, nadal brak jest całościowego rządowego dokumentu dotyczącego dekarbonizacji gospodarki. W tej sytuacji jednym z niewielu dokumentów prezentujących obraz niskoemisyjnej transformacji jest raport pt. „2050pl. Podróż do niskoemisyjnej przyszłości” przygotowany przez organizację

pozarządowe – Instytut na rzecz Ekorozwoju i Instytut Badań Strukturalnych (obecnie Warszawski Instytut Studiów Ekonomicznych). W tym opracowaniu z 2013 roku znajdujemy sześć możliwych scenariuszy rozwoju produkcji energii elektrycznej w Polsce, z których pięć zakłada daleko idącą redukcję emisji gazów cieplarnianych, a szósty jest tzw. scenariuszem odniesienia. Przy ograniczonej liczbie tego typu opracowań, rozważających przyszłe scenariusze rozwoju sytuacji bardzo trudno o rzetelną debatę na temat dekarbonizacji, a tym bardziej o konsensus społeczno-polityczny w tej sprawie.

Po drugie, jeśli dekarbonizacja Polski jest możliwa, warto zastanowić się nad wynegocjowaniem nowych mechanizmów kompensujących ewentualne dodatkowe koszty transformacji. Wydaje się, że w obecnej sytuacji Polska może się zgodzić na postulaty Unii Energetycznej w zamian za wprowadzenie automatycznych mechanizmów reagowania kryzysowego, wprowadzenie zapisów dotyczących klauzul zakazanych w kontraktach na dostawę surowców nieodnawialnych, zdywersyfikowanie ich dostaw na poziomie do 30% z jednego państwa dla całej Unii Europejskiej, a także za zgodę na włączenie do Unii Energetycznej wybranych państw spoza Unii Europejskiej.

Taki kształt Unii Energetycznej umożliwiłby stworzenie strefy bezpieczeństwa energetycznego będącej realną przeciwwagą dla polityki Rosji. Zredukowałby możliwości wpływania za pośrednictwem sektora energetycznego nie tylko na procesy polityczne, ale również na podstawowe wskaźniki makroekonomiczne wpływające na obniżenie poziomu życia obywateli danego kraju. Wzmocnienie Unii Energetycznej nastąpi również po podpisaniu TTIP między Unią Europejską i Stanami Zjednoczonymi.

Promowanie takiego kształtu Unii Energetycznej znajduje pozytywne uwarunkowania polityczne zarówno w kluczowych państwach Unii Europejskiej jak również w instytucjach europejskich. Fiasko wysiłków przywódców Niemiec i Francji zmierzających do politycznego rozwiązania problemu agresji Rosji na Ukrainę (spotkanie w Mińsku 12 lutego) oraz wizyta Władimira Putina na Węgrzech, która może symbolicznie dzielić Unię Europejską wymaga reakcji. Z kolei Parlament Europejski przyjął 15 stycznia rezolucję dotyczącą Ukrainy, w której nawołuje do tego, aby Unia Energetyczna rozwijała współpracę z Ukrainą, Południowym Kaukazem, Azją Centralną, Bliskim Wschodem i państwami basenu morza śródziemnego tak, aby rozwinąć infrastrukturę umożliwiającą przeciwstawienie się rosyjskiej geopolityce gazowej. Sytuacja polityczna jest więc niezwykle korzystna dla wprowadzenia regulacji, które

będą odpowiadały interesom Polski i stanowiły przeciwwagę dla agresywnej polityki Rosji. Może nie będzie to Pakt Muszkieterów, czy wspólne zakupy gazu, ale porozumienie stosujące inne automatyczne narzędzia, które te postulaty konsumuje.

Unia Energetyczna może być niezwykle interesującą konstrukcją polityczno-ekonomiczną, gwarantującą członkom znacznie wyższy poziom bezpieczeństwa ekonomicznego i energetycznego niż obecnie, wzmacniając rolę i znaczenie strefy euroatlantyckiej we współczesnym świecie.

Inne istotne wydarzenia dotyczące bezpieczeństwa energetycznego i klimatu 3–16 lutego 2015 r

Europa i świat:

3.02 – Prognoza rynku OZE przeprowadzona przez Frost&Sullivan zakłada wzrost mocy tych źródeł do poziomu 3,2 tys. GW w 2025 roku.

3.02 – Według brytyjskiej formy consultingowej Douglas-Westwood, poziom wydobywania ropy w Ameryce Północnej może być podatny na załamania cen surowca na rynkach światowych, co może spowodować spadek wydobywania o około 29% w 2015 roku.

3.02 – RWE i E.ON, najwięksi niemieccy operatorzy elektrowni, rozważają sprzedaż niewykorzystywanych przez siebie elektrowni.

4.02 – W Niemczech zanotowano spadek dynamiki w budowie systemów fotowoltaicznych w porównaniu do lat poprzednich. W 2014 zainstalowano systemy o mocy 1,89 GW, zaś w 2013 ich moc wyniosła 3,3 GW.

4.02 – Gazprom poinformował o dziesięcioprocentowej obniżce cen gazu dostarczanego na Ukrainę w pierwszym kwartale 2015 roku.

5.02 – Viktor Orban, premier Węgier, w wywiadzie dla „Frankfurter Allgemeine Zeitung” powiedział, że „w europejskim, a tym samym i węgierskim interesie jest, by rosyjskie surowce i energia zostały wbudowane w gospodarkę europejską w formie korzystnej dla obu stron”.

8.02 – Gazprom uzgodnił z tureckim rządem planowany przebieg gazociągu Turecki Potok, mającego zastąpić South Stream.

9.02 – Według Eurostatu w UE pomiędzy 2006, a 2013 rokiem o 9,1% spadła konsumpcja energii. Odwrotna tendencja miała miejsce w analogicznym okresie w Polsce, gdzie zanotowano wzrost o 1,3% (z 96,9 do 98,2 Mtoe).

11.02 – Agencja ratingowa Moody's oceniła, że spadek cen ropy nie będzie miał bezpośredniego wpływu na zwiększenie tempa rozwoju gospodarczego. Efekt spadku cen zostanie przytłumiony przez kryzys w strefie euro oraz niekorzystne symptomy płynące z gospodarek Japonii, Chin i Rosji.

12.02 – Peter Szijarto, minister spraw zagranicznych Węgier stwierdził, że kraj ten jest uzależniony od dostaw surowców z Rosji, w związku z czym nie może „sobie pozwolić na to, by nie rozmawiać z Rosjanami”.

13.02 – E.ON, niemiecki koncern energetyczny planuje zawarcie 20-letniego kontraktu na import gazu skroplonego z USA.

13.02 – Podczas posiedzenia Rady Doradczej ds. Korytarza Południowego w Baku, İlham Alijew, prezydent Azerbejdżanu zapowiedział, że w przyszłości gaz z tego kraju będzie alternatywą dla dostaw surowca do UE.

13.02 – Przedstawiciele 200 krajów ONZ porozumieli się ws. projektu dokumentu mającego być podstawą do kolejnych negocjacji mających na celu wpracowanie globalnego porozumienia klimatycznego.

16.02 – Arsenij Jaceniuk, premier Ukrainy, stwierdził, że kraj ten musi pozbyć się zależności od rosyjskiego gazu. Cel ten ma być osiągnięty m.in. przez dostawy rewersowe oraz współpracę z Turcją.

16.02 – W 2014 roku o 13,8 % spadł poziom eksportu gazu ziemnego Gazpromu do krajów UE.

Polska:

3.02 – Premier Ewa Kopacz przyznała, że spodziewa się jednomyślności UE w sprawie unii energetycznej. Jej zdaniem obecnie panuje dobra atmosfera „pozwalająca ustalić punkty sporne”.

3.02 – Polskie Sieci Energetyczne opublikowały raport dt. zrównoważonego rozwoju zgodnie z międzynarodowym standardem G4 Global Reporting Initiative.

3.02 – Robert Zajdler, ekspert ds. energetyki Instytutu Sobieskiego, ocenił, że propozycja konsolidacji polskiego sektora energetycznego może być krokiem pozwalającym na budowę silnej pozycji polskiej energetyki.

4.02 – Premier Ewa Kopacz zapowiedziała kontynuację prac wiertniczych oraz poszukiwań gazu łupkowego w Polsce.

4.02 – W ocenie Instytutu Energetyki Odnawialnej, Senat nie ma merytorycznych podstaw do odrzucenia tzw. poprawki prosumenckiej w ustawie o OZE.

5.02 – Państwowy Instytut Geologiczny rozpoczął przygotowania do projektu badań mających na celu zwiększenie wydobycia gazu z łupkowych formacji Pomorza.

5.02 – Waldemar Pawlak podczas wystąpienia w Senacie stwierdził, że proponowane przez rząd rozwiązania wsparcia energetyki prosumenckiej będą niekorzystne dla małych instalacji.

6.02 – Ministerstwo Gospodarki konsultowało z ekspertami Międzynarodowej Agencji Energii Jądrowej zapisy krajowego planu postępowania z odpadami promieniotwórczymi i wypalonym paliwem jądrowym.

10.02 – W ocenie Instytutu Energetyki Odnawialnej, wprowadzenie przez Senat poprawki dotyczącej poziomu wsparcia dla instalacji prosumenckich spowoduje, że ich budowa w 2016 roku może być nieopłacalna.

10.02 – Z badania przeprowadzonego przez CBOS wynika, że Polacy uważają OZE za najbardziej perspektywiczne, najtańsze i najbezpieczniejsze źródło energii.

11.02 – Na 9 marca zapowiedziano głosowanie nad zmianami w statucie Gas-Tradingu, które mają dać PGNiG większość w EuroPol Gazie i tym samym pozwolić polskiej spółce na osiągnięcie dalekosiężnych celów.

12.02 – Orlen zapowiedział zwrot do Ministerstwa Środowiska koncesji na poszukiwania gazu łupkowego w obszarze Hrubieszów Shale.

Warszawa, 16 lutego 2014r.

dr Krzysztof M. Książkowski – Szef Programu „Bezpieczeństwo energetyczne i polityka klimatyczna” OAP UW, adiunkt w Instytucie Stosunków Międzynarodowych UW, autor książek „Ekonomiczne zagrożenia bezpieczeństwa państw” (2004), „Bezpieczeństwo ekonomiczne” (2011), redaktor naukowy publikacji „Bezpieczeństwo ekonomiczne w perspektywie politologicznej” (2012) i „Odnawialne źródła energii w Polsce. Wybrane problemy bezpieczeństwa, polityki i administracji” (2013), współautor podręcznika „Ekonomika bezpieczeństwa państwa w zarysie” (2014), autor wielu artykułów poświęconych zagadnieniu bezpieczeństwa i klimatu.